

Az ember méltósága

Szememet hitetlenül dörzsölve olvasom (február 27.), hogy a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének szószólója, Rátkai Balázs szerint Gyurcsány Ferenc miniszter „nagy nyilvánosság előtt sértett meg hitében és méltóságában hatmillió keresztényt, ezért nyilvánosan kell bocsánatot kérnie”. Azért álméltokodom, mert én már tudom, milyen vérlázító szörnyűséget bocsátott ki a száján Gyurcsány – ugyanennek a tudósításnak az elején idézik őt: „Lehet, hogy valaki azt gondolja, ez Mária országa, de ahogy látom, Mária a kezét mindenképpen levette róla, és csak mi vagyunk itt, mi tudjuk formálni” – ezzel sértett meg hitében és méltóságában hatmillió keresztényt.

Ideológiai privilégiumaiktól megfosztott értelmiségi véd- és dacszövetségek háborgására nehéz reagálni, ahogy almát is nehéz szüretelni olyan fáról, amely már rég kidőlt. Az ilyen csoportok tagjai képtelenek arra, hogy elhiggyék: szkeptikus véleményéppé nem sértheti egy hívő ember méltóságát, ahogy vallásos ember hitvallása sem alázhat meg materialista lelkeket. Méltóságunkat leginkább saját szavaink és cselekedeteink szavatolhatják. Mások csak úgy foszthatnak meg tőle, ha emberhez méltatlan körülmények közé kényszerítnek. A vallásos ember méltóságát mások úgy sérthetik meg, ha gátolják hitének gyakorlásában. A vallásos ember méltóságát pedig önmagán kívül csak azok sérthetik meg, akik megíjesítik, hogy szabadon kifejttesse meggyőződését, akik nézeteiért üldözik vagy hátrányos helyzetbe kényszerítik. József Attila halála évében így fohászodott istenhez: „Hogy valljalak, tagadjalak, / Segíts meg mindkét szükségemben.” Ő még istentől is azt kérte, hogy legyen demokrata. Demokráciában ugyanis az isten vallása és tagadása, a hitről vagy hitlenségről folyó vita minden fajtája egyformán megengedett, és az eközben kifejtett nézetek sosem a szemben álló

feleket, hanem mindig csakis hangozatóikat minősítik, jó és rossz értelemben egyaránt.

Ady Endre is számtalanszor kivághatta volna, hogy a különféle keresztény szövetségek sajtóértekezleten ítélik el, annyira erőteljesebben, mint Gyurcsányt, amennyivel erőteljesebb stilszta volt nála. Vegyük példaként *Nekünk Mohács kell* című versének első szakaszát: „Ha van Isten, ne könyörüljön rajta: / Veréshez szokott fajta / Cigány-népek langy szívű sihederje, / Verje csak, verje.” Ady tehát kétségbeesésében radikálisabb állításra vállalkozott, mint Gyurcsány: szerinte a magyarságon semmi sem segíthet, sőt mi több: a magyarság kérdemelte az isten haragját és fenyítését, ha egyáltalán van isten. Ady tehát még isten létezésének bizonyosságát is kétségbe vonta. Most aztán kapna egy jó kis körmöst valamelyik semjénzsolttól.

---

*Olyan ország ez,
ahol soha
nem lehet nyugodt, aki
szabadon beszél.*

Próbáljuk elképzelni Adyt, amint csakugyan megkapja a maga körmösét, mire behúzza fülélfarkát, és bocsánatot kér egy katolikus egyházi méltóságtól. Ugyebár ez elképzelhetetlenebb, mint mondjuk az, hogy a Nap helyét cserél a Holddal? Az ő korában még a szabadgondolkodó, ha hitt istenben, ha nem, megengedte magának, hogy gerince legyen. Ady még kimondhatta – önmagára is gondolva – Petőfiről, hogy „nem alkuszik”, de a baloldal mai zászlóbontogatói ezt már csak kivételképp állíthatják magukról. Van, aki még a „baloldal” szótól is reszket, mert kínos önéletrajzi emlékeket idéz fel benne, és van olyan is – mint például Gyur-

csány –, aki rehabilitálni szeretné a baloldaliság fogalmát, de mihelyt a múlt mély és kiszáradt kútjában hallatni kezdi jól ismert hangját az ájtatos szavalókórus, keres magának egy püspököt, és bocsánatot kéri. Olyasmért kér bocsánatot, aminek a szekularizáció korában, normális legkisebb viszonyok között a legkisebb megütközést se volna szabad keltenie. Ezzel persze felbátorítja a kút mélyén a kórust, amely azt követeli, hogy kérjen másodszor is bocsánatot, ezúttal hatmillió kereszténytől. Szerintem ezt is megteheti nyugodtan, ebben az ügyben erkölcsi szempontból nincs már mit vesztenie.

Vesztenivalójuk csak azoknak van, akik szabadon akarnak beszélni, akár vallásosak, akár vallástalanok, akár zsidók, akár keresztények, akár romák, akár magyarok, akár heteroszexuálisak akár homoszexuálisak, akár a vers, akár a kártya, akár a tévé boldjai. Már hetvenharmadik éve figyelem: olyan ország ez, ahol soha nem lehet nyugodt, aki szabadon beszél, mert vagy diktatúra van, vagy irányított és fenyegető közhangulat. Itt nem a magányt kedvelők lesznek magányosok, hanem leginkább azok, akik közösséget keresnek, ahol szabadon beszélhetnek. Ha végre találnak ilyen közösséget, mely csaknem megfelel igényeiknek, egyszerre csak azt tapasztalják, hogy beszédük visszapatann valahonnan. Honnan? A rezignáció faláról. Úgyis hiába beszélész. Úgysem változtathatsz semmit. Úgyis csak a nagyon rossz és a még rosszabb lehetőségek között választhatsz – nem volna becsültebb, ha befognád a szádát? Akkor senki sem kívánná tőled, hogy hazudj, sem azt, hogy megkövesd a püspököt. Akkor megőrizhetnéd méltóságodat.

Csakhogy én fütyülök az olyan méltóságra, amelyet csak kockázatok elkerülésének árán őrizhetek meg.